

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

РАХМАНИ И ДИНЕВА СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 20116/08)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

10 май 2012 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

10/08/2012

На основание член 44 § 2 от Конвенцията настоящото решение е окончателно. То може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото Рахмани и Динева срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение),
заседаващ в състав:

Лех Гарлицки (Lech Garlicki), *председател*,
Давид Тор Бьоргвинсон (David Thór Björgvinsson),
Пайви Хирвела (Päivi Hirvelä),
Георге Николау (George Nicolaou),
Леди Бианку (Ledi Bianku),
Здравка Калайджиева,
Небойша Вучинич (Nebojša Vučinić), *съдии*,

и Фатош Арачи (Fatoş Araci), *заместник-секретар на отделението*,
след обсъждане в закрито заседание на 17 април 2012 г.
постанови следното решение, взето на посочената дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 20116/08) срещу Република България, подадена в Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Конвенцията“) от алжирския гражданин г-н Ахмед Рахмани (наричана по-нататък „жалбоподател“) и българската гражданка г-жа Димка Динева (наричана по-нататък „жалбоподателка“) на 24 април 2008 г.

2. Жалбоподателите се представляват от г-жа Д. Радославова, адвокат в София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент – г-жа С. Атанасова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите твърдят, в частност, че мярката за принудително отвеждане до границата, наложена на жалбоподателя, е накарнала неоправдано семейния им живот. Жалбоподателят се жалва също така от неоснователното си принудително настаняване и липсата на ефективни правни средства за контрол на законосъобразността.

4. На 9 юли 2008 г. жалбата е съобщена на Правителството. В съответствие с член 29 § 1 от Конвенцията наред с това е решено жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателите са родени съответно през 1964 и 1959 г. и живеят в Стара Загора.

A. Установяване и пребиваване на жалбоподателя в България

6. Жалбоподателят пристига в България през 1994 г., за да упражнява търговска дейност, и получава разрешение за пребиваване, което изтича през 1996 г. На 23 юни 1999 г. той подава молба за получаване на статут на бежанец и на това основание му е издадено разрешение за временно пребиваване. Разрешението изтича на 21 октомври 2001 г.

7. Запознава се с жалбоподателката през 2001 г. На 10 април 2002 г. двамата сключват граждански брак в София. Малко по-късно изтича срокът на алжирския паспорт на жалбоподателя и той подава заявление в посолството на Алжир да му бъде издаден нов. Получава новия си паспорт на 21 март 2003 г. и подава молба за ново разрешение за пребиваване.

8. Малко след тази дата, на 16 януари 2003 г., служител на областната полиция в Стара Загора съставя протокол за административно нарушение, в който се констатира, че жалбоподателят пребивава незаконно в страната след изтичане на разрешението му за пребиваване. С решение на началника на полицията при Областната дирекция на вътрешните работи (ОДВР) в Стара Загора, за което заинтересованият е уведомен на 26 януари 2004 г., на жалбоподателя е наложена глоба в размер на 1 000 лева (BGN), т.е. приблизително 500 евро (EUR). Според жалбоподателите те не са успели да платят глобата поради здравословни проблеми на жалбоподателката и финансовите трудности, които са изпитвали по това време. Все пак глобата е платена впоследствие – на 9 март 2006 г.

9. На 15 януари 2004 г. жалбоподателят получава разрешение за пребиваване за срок от една година.

10. Жалбоподателят посочва, че през януари 2005 г. е подал искане за продължаване на разрешението, но е получил отказ на основание, че не е платил наложената му през 2004 г. глоба. Но от съдебните решения, постановени по жалбата му за отмяна на мярката за принудително отвеждане до границата (параграф 12 по-долу), се вижда, че подобна молба не е била подавана пред компетентните органи.

Б. Мярката за принудително отвеждане до границата, наложена на жалбоподателя

11. На 11 април 2005 г. директорът на Областна дирекция на вътрешните работи в Стара Загора издава заповед за принудително отвеждане до границата на жалбоподателя на основание незаконно оставане на заинтересованото лице в страната след изтичане на разрешението му за пребиваване на 15 януари 2005 г. Данни от алжирския паспорт на жалбоподателя, валиден до 21 март 2008 г., са вписани в заповедта.

12. Жалбоподателят подава жалба пред съда с искане за отмяна на заповедта. С решение от 24 ноември 2005 г. Старозагорският окръжен съд отхвърля жалбата, като приема, че основанията за налагане на мярката са налице, тъй като жалбоподателят не е напуснал страната след изтичане на разрешението си за пребиваване на 15 януари 2005 г. Съдът отбелязва, че предмет на производството е само законосъобразността на оспорвания акт, но не и отказът за продължаване на разрешението за пребиваване на жалбоподателя, за което продължаване заинтересованото лице впрочем не е подавало молба.

13. Жалбоподателят обжалва решението. С решение от 16 май 2006 г. Върховният административен съд потвърждава решението, като приема, че административният орган, констатирал наличието на една от двете хипотези, визирани в закона, е бил длъжен да наложи въпросната мярка. ВАС приема за чужди за спора приведените от жалбоподателя обстоятелства, а именно че има брак с българска гражданка и че семейството му изпитва трудности поради здравословни проблеми на последната.

В. Принудително настаняване на жалбоподателя

14. На 5 август 2005 г. жалбоподателят е принудително настанен в дом за настаняване на пълнолетни лица в Пловдив. В съставения за случая протокол се посочва, че жалбоподателят е настанен въз основа на решение за принудително настаняване, като се цитира заповедта за принудително отвеждане до границата от 15 януари 2005 г. Споменат е и протокол за скитничество. На 14 февруари 2006 г. жалбоподателят посредством адвокатката си се обръща към директора на Областна дирекция на вътрешните работи в Стара Загора с искане за отмяна на мярката за принудително настаняване. С писмо от 15 февруари 2006 г. областният директор отговаря, че не той е разпоредил настаняването на жалбоподателя и следователно не може да отмени мярката. След ново настояване от страна на жалбоподателя, в писмо от 10 март 2006

г. областният директор заявява, че не може да се произнесе при отсъствието на нови елементи.

15. Когато заповедта за принудително отвеждане до границата става окончателна след отхвърлянето на жалбата на жалбоподателя със съдебното решение от 16 май 2006 г., със заповед от 15 юни 2006 г. директорът на Областната дирекция на вътрешните работи в Стара Загора констатира, че принудителното отвеждане до границата не може да бъде незабавно осъществено, доколкото заинтересованото лице не разполага нито с документи за самоличност, нито с достатъчно ресурси и средства, за да се завърне в страната си. Ето защо той разпорежда заинтересованото лице да бъде принудително настанено в дома за временно настаняване на чужденци в Бусманци, близо до София, докато изпълнението на мярката стане възможно. Заповедта е съобщена на жалбоподателя на 22 юни 2006 г. В нея не се споменават налични правни средства за защита. На същата дата жалбоподателят е преместен в дома в Бусманци.

16. На 30 юни 2006 г. и неколкратно след това жалбоподателите се обръщат към служба "Миграция" на МВР с искане мярката за настаняване да бъде отменена. Жалбоподателката представя за целта декларация за финансова издръжка на съпруга си и документ, удостоверяващ, че тя е собственик на жилището. С писма съответно от 24 юли 2006, 27 ноември 2006 и 1 февруари 2007 г. им е отговорено, че единствено областният директор в Стара Загора, издал заповедта за принудително настаняване, е компетентен да измени мярката и че искането ще бъде препратено на неговата служба. С друго писмо от 29 декември 2006 г. Национална служба "Миграция" все пак се произнася по същество, като приема, че липсват основания за изменение на мярката.

17. От представените пред Съда материали по делото е видно също така, че жалбоподателят е подал, на науточнени дати, две съдебни жалби срещу решението за принудително настаняване от 15 юни 2006 г., обявени за недопустими от Старозагорския окръжен съд поради закъснялост (параграф 21 по-долу).

Г. Следващи жалби, подадени от жалбоподателя

18. На 13 февруари 2007 г. жалбоподателят подава в ОДВР в Стара Загора две молби за отмяна, касаещи, от една страна, мярката за принудително отвеждане до границата и, от друга, заповедта за принудително настаняване в дома за настаняване, на основание новия Закон за влизане, пребиваване и напускане на гражданите на Европейския съюз и членовете на техните семейства. Тъй като не получава отговор, на 13 март 2007 г. жалбоподателят внася две жалби

в Старозагорския административен съд срещу негласния отказ на молбите му; те са заведени съответно под номера 54/2007 и 53/2007.

19. Материалите по двете жалби очевидно са объркани, защото с определение от 2 май 2007 г. съдът, като се произнася по производство № 54/2007, касаещо искането за отмяна на заповедта за принудително отвеждане до границата, обявява жалбата за недопустима на основание липса на подадена от жалбоподателя молба. Последният обжалва и на 6 юни 2007 г. Върховният административен съд отменя определението и връща делото на административния съд.

20. С ново определение от 16 октомври 2007 г. административният съд обявява жалбата за недопустима, като приема, че заповедта за принудително отвеждане до границата е влязла в сила след отхвърлянето на жалбата на жалбоподателя на 16 май 2006 г. и че органът, издал акта, вече не е компетентен да я отмени; следователно мълчанието му не означава негласно отхвърляне. След обжалване от страна на жалбоподателя решението е потвърдено от Върховния административен съд на 13 декември 2007 г. Върховният административен съд отбелязва в решението си, че новите обстоятелства, като например сключването на граждански брак на жалбоподателя с българска гражданка, могат да се явят основание за започване на нова процедура за издаване на ново разрешение за пребиваване на жалбоподателя, но не и за отмяна на влезлия в сила административен акт.

21. По производство № 53/2007, касаещо искането за отмяна на мярката за принудително настаняване в дома за настаняване, административният съд с определение от 15 май 2007 г. обявява жалбата за недопустима. Съдът констатира, че заповедта за настаняване от 15 юни 2006 г. е станала окончателна при липсата на оспорване от страна на заинтересованото лице. Съдът отбелязва в това отношение, че двете съдебни жалби, подадени от жалбоподателя, са обявени за недопустими поради закъснялост с две определения на същия съд – № 103/2006 и № 147/2006. Тъй като административният акт е влязъл в сила, органът, издал акта, не може да го отмени и при липсата на задължение за произнасяне мълчанието на администрацията не може да се тълкува като негласно отхвърляне. Съдът приема, че висшестоящият административен орган, в случая директорът на Национална служба “Полиция”, е компетентен да отмени акта и че областният директор на Стара Загора е длъжен да му препрати искането. Съдът разпорежда преписката да бъде изпратена на Национална служба “Полиция”, за да може тя да се произнесе по молбата на жалбоподателя.

22. С писмо от 22 юни 2007 г. директорът на въпросната служба отхвърля молбата, като приема, че жалбоподателят не може да се позовава на закона, отнасящ се до гражданите на ЕС, тъй като

последният е приложим единствено по отношение на членовете на семейства на европейски граждани, които не са българи, докато съпругата на жалбоподателя е с българско гражданство; следователно неговият случай попада под действието на Закона за чужденците от 1998 г. Жалбоподателят обжалва решението пред Софийския административен съд, като поддържа, че поради прекомерната си продължителност принудителното му настаняване не може да се счита за част от изпълнението на мярката за принудително отвеждане до границата и се явява лишаване от свобода, в разрез с член 5 § 1f) от Конвенцията.

23. Софийският административен съд провежда заседание на 15 октомври 2007 г. и делото е обявено за решаване. На 9 ноември 2007 г. съдът решава все пак да поднови дебатите на основание липсващи доказателства в материалите по делото, отнасящи се до твърдяни от жалбоподателя обстоятелства.

24. С решение от 8 януари 2008 г. Софийският административен съд потвърждава констатацията на директора на Национална служба "Полиция", че законът за гражданите на ЕС е неприложим спрямо случая на жалбоподателя. Все пак съдът приема, че изложените в заповедта от 15 юни 2006 г. основания за принудително настаняване на жалбоподателя не са установени, тъй като жалбоподателят притежава валиден алжирски паспорт и съпругата му е декларирала, че разполага с достатъчно средства, за да поеме издръжката му. Така съдът заключава, че липсват основания, възпрепятстващи изпълнението на мярката за принудително отвеждане до границата, и че от тази гледна точка принудителното настаняване на заинтересованото лице се явява неоснователно. Съдът приема също така, че неизпълнението на заповедта за принудително отвеждане до границата в продължение на повече от година прави принудителното настаняване незаконосъобразно от гледна точка на член 5 § 1 f) от Конвенцията. Ето защо съдът отменя отказа на директора на полицията от 22 юни 2007 г. и връща преписката на администрацията, за да може тя да се произнесе отново по искането за освобождаване на жалбоподателя. При липсата на обжалване съдебното решение става окончателно на 5 февруари 2008 г.

25. На 15 януари 2008 г., а след това и на 8 февруари 2008 г. жалбоподателят се обръща към директора на Национална служба "Полиция" с молба да бъде освободен в изпълнение на съдебното решение от 8 януари 2008 г. На 21 февруари адвокатката на жалбоподателя сезира Софийския административен съд по реда на бързото производство, по член 250 от Административнопроцесуалния кодекс, с искане съдът да разпорежи на администрацията да освободи жалбоподателя. С определение от 22 февруари 2008 г. административният съд отхвърля искането на основание, че

обстоятелствата по делото не разкриват неизпълнение на материално действие, налагащо задължение на администрацията по член 250 от кодекса; съдът отбелязва, че се касае евентуално за неизпълнение на съдебно решение, спрямо което могат да бъдат използвани други правни средства за защита.

26. Със заповед от 2 април 2008 г. директорът на Национална служба "Полиция" констатира, че поради технически причини изпълнението на заповедта за принудително отвеждане до границата не може да се осъществи и нарежда отлагане на изпълнението на мярката до отпадане на въпросните причини. Със същата заповед той отменя мярката за принудително настаняване в дома за настаняване и налага на жалбоподателя като принудителна административна мярка ежедневно явяване в полицейското управление по местопребиваване.

27. Жалбоподателят е освободен на 4 април 2008 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И СЪДЕБНА ПРАКТИКА

A. Влизане и пребиваване на чуждестранни граждани

28. Съгласно член 23 от Закона за чужденците в Република България от 1998 г. чуждестранни граждани, пребиваващи в страната за срок по-дълъг от 90 дни, следва да притежават разрешение за продължително (с максимален срок до една година), дългосрочно (за срок до пет години) или постоянно пребиваване.

29. Чуждестранни граждани, членове на семейството на български гражданин, могат да получат разрешение за продължително пребиваване, ако имат осигурени жилище, средства за издръжка и здравни застраховки и осигуряване (член 24 алинея 1 (18)). Те имат право на разрешение за постоянно пребиваване, ако живеят в страната от пет години (член 25 (11)); този срок е бил две години преди изменението на закона от април 2007 г.).

30. Издаването на виза или разрешение за пребиваване може да бъде отказано, когато, наред с друго, на заинтересованото лице е наложена административна санкция по този закон и глобата не е платена, както и когато лицето не разполага с достатъчно средства за издръжка по време на престоя си или за завръщане (член 11 (8) и (9)).

31. Съгласно член 34 от закона чуждестранните граждани трябва да напуснат територията на страната, преди да изтече разрешението им за пребиваване. Оставането им в страната след изтичане на разрешението представлява административно нарушение, за което се налага глоба в размер от 500 до 5000 BGN (член 48).

32. Съгласно член 41, алинея 2 ако чужденецът не напусне страната до изтичане на разрешението му престой, той подлежи на принудително отвеждане до границата.

33. След изменение на закона от 18 май 2009 г., имащо за цел транспониране на Директива 2008/115/ЕО относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите-членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни, член 44, алинея 2 вече гласи, че при налагане на принудителна мярка, и по-точно при принудително отвеждане до границата, компетентните органи отчитат продължителността на пребиваване на чужденеца в България, семейното му положение и съществуването на семейни, културни и социални връзки с държавата по произход на лицето.

34. Заповедите за принудително отвеждане до границата подлежат на административно обжалване пред горестоящия орган и на съдебно обжалване (член 46).

Б. Принудително настаняване по Закона за чужденците

1. Състояние на законодателството към момента на принудителното настаняване на жалбоподателя

35. Съгласно член 44, алинея 5 от Закона за чужденците, ако незабавното изпълнение на принудителна мярка е невъзможно, компетентният орган задължава съответните лица като мярка за административен контрол да се явяват ежедневно в териториалната структура на МВР по местопребиваване.

36. Съгласно член 44, алинея 6, в редакцията му в сила към съответния период, административният орган може, ако сметне за необходимо, да издаде заповед за принудително настаняване на чужденеца в специален дом за временно настаняване на чужденци до отпадане на възпрепятстващите обстоятелства. Настаняването се извършва с писмена заповед, в която се посочва основанието за него (член 44, алинея 10 (предишна алинея 8)).

37. Настаняването се извършва в специални домове за временно настаняване на чужденци (член 44, алинея 7). Става ясно, че преди създаването на подобни домове практиката е била чужденците да се настаняват принудително, по силата на мярка за извеждане извън страната, в домове за настаняване на пълнолетни лица, предназначени за временно настаняване на скитащи и просеци лица.

38. Що се отнася до правните средства за защита срещу мерките за принудително настаняване, член 46 от Закона за чужденците предвижда издадените по този закон актове да могат да бъдат обжалвани по реда на административното производство пред горестоящ орган или съд.

39. Въз основа на тази разпоредба Върховният административен съд разглежда жалби, насочени срещу мерките за принудително настаняване по член 44, алинея 6 от закона (реш. № 2048 от 8.03.2005

по адм. д. № 7396/2004, ВАС; реш. № 12844 от 17.12.2007 по адм. д. № 4761/2007, ВАС). Но през 2008 г. Върховният административен съд преосмисля тази си практика, като приема, че доколкото заповедите за принудително настаняване не са изрично визирани в член 46 и имат допълнителен характер спрямо мярката за принудително отвеждане до границата или експулсиране, те не подлежат на отделен контрол (реш. № 3529 от 26.03.2008 по адм. д. № 9216/2007, ВАС; реш. № 8117 от 2.07.2008 по адм. д. № 4959/2007, ВАС).

40. С оглед съществуващата разнородна съдебна практика Върховният административен съд е бил сезиран с искане за тълкуване на въпроса. Но след законодателните промени, настъпили през май 2009 г. (виж по-горе), на 16 юли 2009 г. съдът приема, че не може да се произнесе (опр. № 3 от 16.07.2009 по тълк. д. № 5/2008).

41. От друга страна, по силата на Наредба № I-213 от 17 септември 2003 г. (*Наредба № I-213 за [...] домовете за временно настаняване на пълнолетни лица*) принудителното настаняване в домове за пълнолетни лица може да се обжалва пред съд по реда на административното производство (член 23, алинея 1 (7) от Наредбата).

2. Изменение и допълнение на Закона за чужденците от май 2009 г.

42. След изменението и допълнението на Закона за чужденците от 15 май 2009 г., имащо за цел транспониране на директива 2008/115/ЕО, член 44, алинея 6 вече предвижда принудително настаняване само в следните случаи: когато чужденецът е с неустановена самоличност, възпрепятства изпълнението на заповедта или е налице опасност от укриване. Съгласно новата алинея 8 на член 44 настаняването продължава до отпадане на обстоятелствата, които са го наложили. Максималният срок за настаняване е 6 месеца. При определени обстоятелства той може да бъде продължен до 12 месеца.

43. Новият член 46а въвежда контрол по съдебен ред на заповедите за принудително настаняване в дом. Заповедите могат да бъдат обжалвани пред административния съд до три дни от настаняването. Обжалването не спира изпълнението на заповедта. Съдът разглежда жалбата в открито заседание и се произнася в едномесечен срок от подаването на жалбата. Наред с това е предвидена служебна проверка на основанията за принудително настаняване, правена на всеки шест месеца от административния съд, който решава дали да продължи мярката, или да я отмени. Когато съдът отмени заповед за принудително настаняване или реши да прекрати мярката, съответното лице се освобождава незабавно.

В. Закон за влизането, пребиваването и напускането на граждани на Европейския съюз и членове на техните семейства

44. Според този закон, в сила от момента на присъединяването на България към ЕС на 1 януари 2007 г., европейски граждани и членове на техните семейства, които не са граждани на ЕС, имат правото да получат разрешение за пребиваване в България (член 10). Това право може да бъде ограничавано само при основания, свързани с националната сигурност, опазването на обществения ред и общественото здраве. От друга страна, при преценка на основанията за отнемане на разрешение за пребиваване, експулсиране или забрана за влизане в страната по отношение на такова лице, компетентният орган следва да отчете продължителността на престоя на лицето в България, неговата възраст, здравословно състояние, финансово и семейно положение, както и социалната и културната му интеграция и връзки с държавата му по произход (член 22).

Г. Отговорност за вреди на длъжностни лица

45. Съгласно член 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. държавата и общините отговарят за имуществените и неимуществени вреди, причинени от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност. Публичните органи могат да бъдат подведени под отговорност за незаконосъобразен административен акт едва след отмяната му по установения ред. След влизането в сила от 1 март 2007 г. на съответните разпоредби от Административнопроцесуалния кодекс е възможно също така искът за отмяна да се предяви едновременно с иска за обезщетение за вреди (член 204, алинея 2 от кодекса). Незаконосъобразността на действието или бездействието се установява в рамките на предявения иск за обезщетение (член 204, алинея 4 от кодекса).

46. Съгласно член 110 от Закона за задълженията и договорите искът за обезщетение за вреди е с петгодишна давност.

Д. Административнопроцесуален кодекс

47. Член 250 от Административнопроцесуалния кодекс предвижда възможност за сезиране на административния съд по реда на бързото производство с цел прекратяване на фактическо, т.е. материално действие на административен орган или длъжностно лице, неосновано на административен акт или закон. Член 256 предвижда подобна

възможност при неизвършване от администрацията на фактическо действие, което административният орган е длъжен да извърши по силата на закона. Съдът може в такъв случай да задължи административния орган да извърши въпросното действие в определен срок. Други разпоредби от кодекса уреждат изпълнителните производства при съдебни решения по административни дела, въвеждайки по-точно възможността за налагане на глоби на отговорни длъжностни лица и обжалване по съдебен ред на действия и бездействия на органите по изпълнението (членове 290 и 294).

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ПРЕДМЕТА НА СПОРА

48. Съдът отбелязва, че след съобщаването на жалбата жалбоподателите, в становището си в отговор на това на Правителството, повдигат оплакване на основание член 14 от Конвенцията във връзка с членове 8 и 5 § 1. Те поддържат, че след транспонирането във вътрешното право на директива 2008/115/СЕ жалбоподателят като гражданин на трета страна, женен за българска гражданка, се намира в по-неблагоприятно положение от членовете на семейството на гражданин на държава-членка на Европейския съюз, пребиваващ в България, което се явява дискриминация от гледна точка на член 14 от Конвенцията.

49. Съдът отбелязва, че подобно оплакване не е повдигнато във формуляра на жалбата и в първоначалната кореспонденция на жалбоподателя. Последният наистина споменава член 14 от Конвенцията в едно от писмата си, но без да уточнява или подкрепя по какъвто и да е начин оплакването, опиращо се на въпросната разпоредба. При тези обстоятелства Съдът констатира, че оплакването за твърдяна дискриминация в сравнение с членове на семейства на граждани на ЕС се повдига за първи път след съобщаването на жалбата на ответното правителство, което не е поканено да представи коментара си по този въпрос. Съдът счита следователно, че въпросното оплакване, доколкото то съдържа въпроси, различни от съобщените от гледна точка на членове 5 и 8 от Конвенцията, не влиза в предмета на настоящия спор и не следва да бъде разглеждано (вж. *Мазняк срещу Украйна (Maznyak c. Ukraine)*, № 27640/02, § 22, 31 януари 2008; *Цоньо Цонев срещу България (Tsonyo Tsonev c. Bulgarie)*, № 33726/03, § 24, 1 октомври 2009; *Шести май инженеринг и други срещу България (Shesti Mai Engineering OOD et autres c. Bulgarie)*, № 17854/04, §§ 93-94, 20 септември 2011).

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

50. Жалбоподателите твърдят, че заповедта за принудително отвеждане до границата, постановена срещу първия от тях, накърнява правото им на зачитане на личния и семейния живот, в разрез с член 8 от Конвенцията, който гласи следното:

„1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот (...).

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.“

Допустимост

1. Становищата на страните

51. Жалбоподателите поддържат, че изпълнението на мярката за принудително отвеждане до границата, наложена на жалбоподателя, е довела до разделяне на семейството им. Те изтъкват, че тя накърнява несъразмерно правата им, тъй като единствената вина на жалбоподателя е неплащането на наложената му глоба навреме.

52. Правителството не е представило бележки по оплакването, основано на член 8. То представя становище на МВР, в което се уточнява, че като се има предвид висящата мярка за принудително отвеждане до границата на жалбоподателя, както и факта, че последният не е предприел необходимите постъпки за узаконяване на положението си в предписаните срокове, към настоящия момент не съществува основание за издаване на ново разрешение за пребиваване в България.

2. Преценката на Съда

53. Съдът припомня, че съгласно добре установения принцип на международното право държавите имат право, без това да накърнява ангажиментите им, произтичащи от международни договори, да контролират влизането на граждани от други националности на тяхна територия (вж., наред с много други, *Абдулазиз, Кабалес и Балкандали срещу Обединеното кралство* (*Abdulaziz, Cabales et Balkandali c. Royaume-Uni*), 28 май 1985, серия А № 94, § 67; *Бужлифа срещу Франция* (*Boujlifa c. France*), 21 октомври 1997, § 42, *Сборник решения* 1997-VI; *Юнер срещу Нидерландия* (*Üner c. Pays-Bas*) [ГК], № 46410/99, § 54, ЕСПЧ 2006-XII). Нещо повече, в областта на имиграцията член 8 от Конвенцията не задължава дадена страна да се

съобразява с избора на двама съпрузи в коя държава да живеят или да разрешава събиране на семейството на своя територия. Освен това при дело, засягащо както семейния живот, така и имиграцията, обхватът на задължението за държавата да приеме на своя територия близки на живеещи там лица варира в зависимост от специфичното положение на съответните лица и обществения интерес (*Гюл срещу Швейцария (Gül c. Suisse)*, 19 февруари 1996, § 38, *Сборник 1996-I*; *Родригес да Силва и Хогкамер срещу Нидерландия (Rodrigues da Silva et Hoogkamer c. Pays-Bas)*, № 50435/99, § 39, ЕСПЧ 2006-I).

54. Като се обръща към обстоятелствата по конкретното дело, Съдът отбелязва, че жалбоподателят живее в България от 1994 г. и че на 10 април 2002 г. е сключил граждански брак с жалбоподателката. След тази дата, с изключение на периода, през който жалбоподателят е бил принудително настанен в дом, двамата съпрузи са живели заедно. При тези обстоятелства Съдът счита, че жалбоподателите могат да изтъкват наличието на „семеен живот“ в смисъла на член 8 и че мярката за принудително отвеждане до границата, наложена на жалбоподателя, съставлява намеса в правото им на семеен живот. Подобна намеса се явява нарушение на член 8, освен ако тя не е „предвидена в закона“, преследва една или няколко законни цели, визирани в параграф 2, и е „необходима в едно демократично общество“, т.е. явява се съразмерна на преследваните цели.

55. Съдът констатира, че спорната заповед се основава на вътрешното право, а именно на член 41 от Закона за чужденците. Тъй като мярката за принудително отвеждане до границата е наложена в рамките на контрола на влизането и пребиваването на чужденци в страната, Съдът приема, че тя преследва законни цели в смисъла на втория параграф на член 8, а именно националната и обществената сигурност. Впрочем, по тези въпроси няма спор между страните.

56. Що се отнася до съразмерността на мярката, Съдът припомня, че съгласно практиката му факторите, които следва да бъдат отчетени при подобен контекст, са мярката, която действително възпрепятства семейния живот, обхватът на връзките между въпросните лица и съответната договаряща държава; въпросът дали са налице непреодолими пречки пред възможността семейството да живее в страната по произход на едното или другото от въпросните лица и дали са налице елементи, свързани с контрола на имиграцията (например прецеденти на нарушения на законодателството в областта на имиграцията) или съображения от гледна точка на обществения ред в полза на изключването. Друг важен въпрос е дали семейният живот се е развил в момент, когато въпросните лица са знаели, че ситуацията от гледна точка на правилата в областта на имиграцията за някого тях е такава, че е ясно, че поддържането на семеен живот в приемащата държава ще има само временен характер (*Родригес да Силва и*

Хогкамер, горещитирано, § 39; *Дарен Омореги и други срещу Норвегия* (*Darren Omoregie et autres c. Norvège*), № 265/07, § 57, 31 юли 2008; *Нунес срещу Норвегия* (*Nunez c. Norvège*), № 55597/09, § 70, 28 юни 2011).

57. В конкретния случай на жалбоподателя е наложена въпросната мярка на основание незаконно пребиваване, тъй като заинтересованото лице е останало на територията на държавата след изтичането на разрешението за пребиваване. Съдът припомня, че възможността за държавите да извеждат незаконно пребиваващи чужденци е важно средство за възпиране на нарушенията на законодателството в областта на имиграцията и че прилагането на подобно законодателство чрез административни мерки за принудително отвеждане до границата не представлява само по себе си проблем от гледна точка на член 8 от Конвенцията (виж, *mutatis mutandis*, *Нунес*, горещитирано, § 71). Съдът счита следователно, че нарушението на законодателството, уреждащо пребиваването на чужденци, е важен елемент, който следва да бъде отчетен при преценката на съразмерността на въпросната мярка. Наред с това се налага констатацията, че в конкретния случай жалбоподателят се е оказал в това положение поради липсата на усърдие, тъй като е разполагал с валидно разрешение за пребиваване до януари 2005 г. и не е предприел необходимите постъпки за удължаването му в срок. Съдът отбелязва в това отношение, че макар и жалбоподателят да твърди, че е подал молба през януари 2005 г. за продължаване на разрешението му за пребиваване и че последното му е било отказано на основание неплащане на наложената година преди това глоба, тези твърдения не са подкрепени с доказателства и дори се опровергават от констатациите на вътрешните съдилища (параграф 12 по-горе, в края).

58. Що се отнася до въпроса в каква степен семейният живот на заинтересованите лица е бил възпрепятстван от изпълнението на спорната заповед, Съдът отбелязва, че наложената на жалбоподателя мярка за принудително отвеждане до границата не е съпроводена от забрана за пребиваване в страната. Следователно ако мярката бъде изпълнена, нищо не пречи на жалбоподателя да поиска нова входна виза, а след това и разрешение за пребиваване на основание брака си с българската гражданка (вж. приложимото вътрешно право, параграфи 29-30 по-горе) и да се установи законно в България. Съдът отбелязва в това отношение, че жалбоподателят е получил през януари 2004 г. разрешение за пребиваване за срок от една година на основание брака си с жалбоподателката, но след това не е поискал своевременно продължаването му (вж. предходния параграф). В нито един момент не му е отказано издаването на разрешение за пребиваване на основание брака му, нито пък му е отнето вече предоставено разрешение. При тези обстоятелства Съдът не е убеден, че изпълнението на наложената

мярка на жалбоподателя е направило невъзможно упражняването на семейния живот на територията на България или е довело до продължителна раздяла на съпрузите. Наред с това Съдът отбелязва, че в конкретния случай няма малолетни деца, чийто първостепенен интерес би бил засегнат от спорната мярка (вж. обратния случай в *Нунес*, горесцитирано, §§ 78-85; *Родригес да Силва и Хогкамер*, горесцитирано, §§ 41-44).

59. Като изхожда от тези констатации и без да е необходимо да навлиза по-подробно в проблема дали са били налице непреодолими пречки за жалбоподателите да упражняват семейния си живот другаде освен в България, Съдът счита, че изпълнението на наложената срещу жалбоподателя мярка за принудително отвеждане до границата не би накърнило несъразмерно правото на семеен живот на заинтересованите лица.

60. От което следва, че оплакването е явно неоснователно и следва да бъде отхвърлено съгласно член 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията.

III. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 1 f) ОТ КОНВЕНЦИЯТА

61. Като изтъква член 5 § 1 f) и член 8, жалбоподателят поддържа, че принудителното му настаняване е незаконосъобразно и е продължило прекомерно. Съдът припомня, че всяко задържане предполага по дефиниция ограничаване на личния и семейния живот на съответното лице и че не е необходимо мярката да бъде разглеждана отделно от гледна точка на член 8, ако не са превишени нормалните и неизбежни последици, присъщи на всяко задържане. Следователно Съдът ще разгледа оплакването на жалбоподателя единствено от гледна точка на член 5, който гласи следното в отнасящата се към конкретния случай част:

“1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода, освен в следните случаи и по реда, предвиден от закона: (...)

f) законосъобразен арест или лишаване от свобода на дадено лице, с цел да се предотврати незаконното му влизане в страната, или на лице, против което се предприемат действия за неговото експулсиране или екстрадиране.“

Допустимост

1. Становищата на страните

62. Правителството възразява, че не са изчерпани вътрешноправните средства за защита, тъй като жалбоподателят не е завел иск за обезщетение по Закона за отговорността на държавата. То излага, че член 1 от въпросния закон предвижда възможността да бъде

заведен граждански иск за поправяне на вреда, причинена от незаконосъобразни актове или действия на властите. В конкретния случай въз основа на съдебното решение от 8 януари 2008 г. жалбоподателят би постигнал отмяна на отказа на директора на Национална служба “Полиция” за освобождаването му и признаване на незаконосъобразно дългия срок на принудително настаняване от гледна точка на вътрешното право и член 5 § 1 f) от Конвенцията. Правителството заключава от това, че Законът за отговорността на държавата е приложим в конкретния случай и че жалбоподателят е имал реални шансове да получи обезщетение, ако е използвал въпросното правно средство. То се позовава на практиката на Съда, в която се признава ефективният характер на въпросния граждански иск за обезщетяване при оплакване по член 3, касаещо лошите условия на задържане (*Добрев срещу България (Dobrev c. България)*, № 55389/00, § 110, 10 август 2006).

63. Жалбоподателят отговаря, че гражданският иск по Закона за отговорността на държавата не е ефективно правно средство за защита в случай като този, доколкото заповедта за принудително настаняване от 15 юни 2006 г. не е била отменена и принудителното му настаняване е считано за законно от гледна точка на вътрешното право. Той сочи като доказателство отговора на административния съд на искането му последният да задължи администрацията да го освободи след решението на съда от 8 януари 2008 г., а именно че не е налице незаконосъобразно действие на администрацията (вж. параграф 25 по-горе).

2. Преценката на Съда

64. Съдът припомня, че правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита, съдържащо се в член 35 § 1 от Конвенцията, има за цел да предостави на договарящите държави възможност да предотвратят или да поправят твърдяните срещу тях нарушения, преди Съдът да бъде сезиран с тях. Когато националните власти са признали изрично или по същество, а след това и поправили нарушението на Конвенцията, дублирането на вътрешното съдебно производство с производство пред Комисията и Съда изглежда слабо съвместимо със субсидиарния характер на механизма за защита, въведен от Конвенцията. Въпросният механизъм предоставя първо на всяка от договарящите държави грижата да гарантира ползване на провъзгласените в Конвенцията права и свободи (вж., наред с други, *Акдивар и други срещу Турция (Akdivar et autres c. Turquie)* [ГК], 16 септември 1996, § 65, *Сборник 1996-IV* и *Гаврил Йосифов срещу България (Gavril Yossifov c. Bulgarie)*, № 74012/01, § 38, 6 ноември 2008).

65. Правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита изисква жалбоподателите да използват нормално съществуващите и достатъчни правни средства, за да получат поправяне на твърдяните от тях нарушения. Тези средства трябва да съществуват в достатъчна степен на сигурност както на практика, така и на теория, в противен случай биха били лишени от изискваните ефикасност и достъпност, и да предоставят разумни перспективи за успех (*Акдивар и други*, горецитирано, §§ 66-68; *Гаврил Йосифов*, горецитирано, § 39).

66. По отношение на лишаването от свобода Съдът е приемал, че когато жалбоподател поддържа, че е бил настанен в разрез с разпоредбите на вътрешното право и когато спорното задържане е приключило, гражданският иск за вреди, способен да доведе до признаване на твърдяното нарушение и присъждане на обезщетение, е по принцип ефикасно средство за защита, което следва да бъде изчерпано, ако ефикасността му е добре установена на практика (*Гаврил Йосифов*, горецитирано, § 42; *Доленец срещу Хърватия (Dolenec c. Croatie)*, № 25282/06, § 184, 26 ноември 2009; *Колеви срещу България Kolevi c. Bulgarie*) (реш.), № 1108/02, 4 декември 2007).

67. Що се отнася до конкретния случай, Съдът отбелязва, че от решението на Софийския административен съд от 8 януари 2008 г. е видно, че условието, поставено от закона за принудителното настаняване на чужденец, на когото е наложена мярка за извеждане от страната, а именно наличието на пречки за изпълнение на въпросната мярка, не е изпълнено и следователно принудителното настаняване на заинтересованото лице е неоснователно. Съдът констатира поспецилно, че основанията, изтъкнати от администрацията в заповедта за принудително настаняване от 15 юни 2006 г., а именно, че жалбоподателят няма валиден документ за пътуване, не разполага с достатъчно средства, за да осигури издръжката си или за да финансира връщането си, са се оказали неточни. Съдът констатира също така, че при липсата на усърдие от страна на властите за изпълнение на мярката за принудително отвеждане до границата, продължителното принудително настаняване на жалбоподателя е в нарушение на член 5 § 1 f) от Конвенцията.

68. Съдът е на мнение, че констатациите в това съдебно решение се явяват изрично признание, че принудителното настаняване на жалбоподателя е в нарушение едновременно на вътрешното право и на член 5 § 1 f) от Конвенцията. Съдът отбелязва в това отношение, че оплакването, повдигнато в рамките на настоящата жалба, визира основно неоправданата продължителност на принудителното настаняване на жалбоподателя, като се има предвид липсата на старание от страна на властите за изпълнение на мярката за принудително отвеждане до границата.

69. Остава да се види дали, както счита Правителството, заинтересованото лице е можело да получи обезщетение по Закона за отговорността на държавата. Съдът отбелязва в това отношение, че член 1 от този закон предвижда най-общо отговорност на администрацията за нейни незаконосъобразни актове или действия. Когато твърдяната вреда произтича от административен акт, законната разпоредба изисква въпросният акт да е отменен в предварително производство или отмяната му да бъде поискана едновременно с иска за обезщетение. Съдът отбелязва, че в конкретния случай с решението от 8 януари 2008 г. жалбоподателят е получил констатацията, че принудителното му настаняване е неправомерно, както и отмяна на отказа от 22 юни 2007 г. на директора на служба “Миграция” да бъде освободен. При тези обстоятелства Съдът счита, че жалбоподателят е можел разумно да изтъкне в рамките на граждански иск за вреди, че принудителното му настаняване след тази дата се е основавало на акт, чийто незаконосъобразен характер е признат от вътрешен съд и актът е отменен, както и да поиска обезщетение за претърпяната вреда в резултат на задържането. Следователно искът за обезщетение се явява ефикасно средство за защита при обстоятелствата по делото, с разумни изгледи за успех.

70. Що се отнася до съмненията на жалбоподателя по отношение ефикасността на подобен иск, Съдът припомня, че в случай на съмнение за шансовете за успех на вътрешноправно средство за защита, то трябва да бъде използвано (*Кнебъл срещу Чехия (Knebl c. République tchèque)*, № 20157/05, § 105, 28 октомври 2010). Съдът отбелязва, от друга страна, че като се има предвид давностният срок на гражданския иск за вреди, който е петгодишен, това правно средство изглежда все още достъпно за жалбоподателя, който е освободен през април 2008 г. Нищо не пречи на жалбоподателя да сезира отново Съда, ако е необходимо, след като използва въпросната възможност и Съдът ще може, ако се налага, да преразгледа позицията си.

71. Като се има предвид горното, редно е да се отдаде право на повдигнатото от Правителството възражение и да се отхвърли оплакването на жалбоподателя по член 5 § 1 f) за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита съгласно член 35 §§ 1 и 4 от Конвенцията.

IV. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 § 4 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

72. Жалбоподателят се жалва от липсата на ефикасно средство за защита, което да му позволи да оспори законосъобразността на принудителното си настаняване от гледна точка на член 5 § 4, който гласи следното:

„Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.“

73. Правителството излага, че е имало нееднородна практика на съдилищата по въпроса дали заповедите за принудително настаняване в дом подлежат на съдебен контрол. Въпросът вече е уреден с изменението на закона от май 2009 г. и член 46а от Закона за чужденците вече предвижда право на обжалване на заповедта за настаняване, както и периодична проверка на основанията за продължаване на мярката.

А. Допустимост

74. Съдът констатира, че оплакването не е явно необосновано по смисъла на член 35 § 3 а) от Конвенцията и не среща никакво друго основание за недопустимост. Следователно то трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По същество

75. Съдът припомня, че член 5 § 4 признава на всяко лице, лишено от свобода, правото да подаде жалба пред съда за контрол на спазването на процедурните и по същество изисквания за законосъобразност на лишаването му от свобода по смисъла на Конвенцията. Понятието „законосъобразност“ в алинея 4 на член 5 следва да има еднакъв смисъл с посоченото в алинея 1, така че задържаното лице да има правото да оспори законосъобразността на задържането си не само от гледна точка на вътрешното право, но и на Конвенцията, на провъзгласените в нея общи принципи и на смисъла на ограниченията, допуснати в член 5 § 1 (вж., наред с други, *A. и други срещу Обединеното кралство (A. et autres c. Royaume-Uni)* [ГК], № 3455/05, § 202, ЕСПЧ 2009). Съдът, осъществяващ контрола за законосъобразност, следва да се произнесе по законосъобразността на задържането „в кратък срок“ и да бъде компетентен да постанови освобождаване в случай на незаконосъобразно задържане (*Раза срещу България (Raza c. Bulgarie)*, № 31465/08, § 76, 11 февруари 2010).

76. Що се отнася до конкретното дело, Правителството изясни, че приложимото вътрешно законодателство е изменено през май 2009 г. и вече предвижда нарочно правно средство за оспорване на принудително настаняване, свързано с експулсиране или принудително отвеждане до границата, както и периодичен контрол на основанията, налагащи запазване на мярката. Съдът отбелязва все пак,

че тези промени са настъпили след освобождаването на жалбоподателя и не са се отразили на неговото положение.

77. Към момента на принудителното настаняване на жалбоподателя вътрешното право не е предвиждало никакво специфично правно средство за защита, чрез което той да оспори законосъобразността на мерките, нито пък обща процедура от типа *habeas corpus*. Връчените на жалбоподателя актове не съдържат впрочем никакво посочване на правните средства, които е можел да използва. Видно е все пак, че съдилищата са разглеждали по принцип жалби срещу мерки за принудително настаняване, докато през 2008 г. Върховният административен съд не променя практиката си в това отношение, възприемайки становището, че въпросните заповеди не са отделни административни актове, подлежащи на оспорване, и от друга страна, че настаняването в дом за пълнолетни лица също може да бъде обжалвано (параграфи 38-41 по-горе). Съдът отбелязва, че в конкретния случай жалбоподателят е внесъл две жалби в съда срещу мярката за принудително настаняване от 15 юни 2006 г., но че те са счетени за закъснели от компетентното съдилище (параграфи 17 и 21 по-горе). Заинтересованото лице не е представило в рамките на настоящото производство аргументи във връзка с отхвърлянето на жалбите. При тези обстоятелства Съдът счита, че не следва да се произнася по въпроса дали жалбоподателят е имал възможността да оспори първоначалните решения за принудителното си настаняване.

78. Съдът все пак припомня, че процесуалната гаранция, въведена с член 5 § 4, касае по-специално продължаването на принудителното настаняване, което, макар и първоначално законосъобразно постановено, впоследствие може да прерасне в незаконосъобразно и лишено от каквото и да е основание. По-точно, изискванията за бързина и периодичен съдебен контрол на разумни периоди от време са продиктувани от съображения задържаният да не бъде изложен на риск да остане в това си положение и след момента на отпадане на основанието за лишаването му от свобода (вж. *Костов срещу България* (*Kostov c. Bulgarie*), № 45980/99, § 32, 3 ноември 2005; *Безикери срещу Италия* (*Bezicheri c. Italie*), 25 октомври 1989, § 20, серия А № 164). Когато се касае, както в конкретния случай, за принудително настаняване, постановено в очакване на изпълнение на мярка за принудително извеждане от страната, е ясно, че условията за законосъобразност на принудителното настаняване от гледна точка на член 5 § 1 f), а именно наличие на процедура за принудително извеждане и усърдие от страна на властите за изпълнение на мярката, могат да се променят с течение на времето.

79. В конкретния случай жалбоподателят се е опитал да оспори причините за продължаването на принудителното настаняване и е получил от съда разглеждане на законосъобразността му. Ето защо

Съдът ще разгледа дали правното средство, с което е разполагал, удовлетворява изискванията на член 5 § 4. Съдът отбелязва, че след като актът за принудително настаняване става окончателен, жалбоподателят не е имал директен достъп до съд, а само възможност да поиска от административния орган да бъде пуснат на свобода и след това да оспори пред съд отказа на въпросния орган. Съдът припомня в това отношение, че макар и член 5 § 4 да не се противопоставя на това достъпът до съд за оспорване на законосъобразността на принудително настаняване да е обвързан с изчерпване на средството за защита пред административния орган, то периодът на разглеждане от този орган следва да бъде взет предвид при преценката дали изискването за разглеждане в „кратък срок“, съдържащо се в разпоредбата, е спазено (*Санчес-Райс срещу Швейцария (Sanchez-Reisse c. Suisse)*, 21 октомври 1986, §§ 45 и 54, серия А № 107).

80. Съдът отбелязва, че първите молби на жалбоподателя за промяна на мярката за принудително настаняване са изпратени до национална служба „Миграция“, която ги оставя без разглеждане с мотива, че компетентен орган се явява областната дирекция на вътрешните работи. Тъй като молбата, изпратена до областния директор на 6 февруари 2007 г., остава без отговор, жалбоподателят подава съдебна жалба и съдът се произнася по законосъобразността на задържането му едва на 8 януари 2008 г., т.е. единадесет месеца по-късно (параграф 24 по-горе). Подобен срок се явява недопустим от гледна точка на изискването за бързина на съдебния контрол, съдържащо се в член 5 § 4, още повече като се има предвид, че принудителното настаняване на жалбоподателя не е било разглеждано от съд до тази дата.

81. Съдът отбелязва, от друга страна, че съдебното решение от 8 януари 2008 г. не постановява незабавно освобождаване на жалбоподателя, а само отменя отказа на администрацията и ѝ връща преписката, за да може тя да се произнесе отново по мярката за принудително настаняване. Такова решение е взето едва четири месеца по-късно, на 2 април 2008 г., и жалбоподателят е реално освободен на 4 април 2008 г. При тези обстоятелства Съдът не е убеден, че съдилището, до което жалбоподателят е имал достъп, е било компетентно да постанови освобождаването му след като констатира незаконосъобразността на принудителното настаняване, както изисква член 5 § 4.

82. Като има предвид тези констатации, Съдът заключава, че правното средство, до което жалбоподателят е имал достъп, за да оспори законосъобразността на своето принудително настаняване, не отговаря на изискванията на член 5 § 4. Правителството, от друга страна, не посочва никакво друго средство за защита, което да е било достъпно за заинтересованото лице.

83. Следователно налице е нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията.

V. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

84. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

85. Жалбоподателят претендира за сумата от 190 000 евро (EUR) за претърпени неимуществени вреди в резултат от принудителното си настаняване в нарушение на член 5 § 1, както и за сумата от 80 000 EUR за нарушението по член 5 § 4. Двамата жалбоподатели претендират също така всеки от тях да получи по 40 000 EUR за нарушението по член 8, произтичащо от дългата им раздяла по време на принудителното настаняване на жалбоподателя, от висящата мярка за принудително отвеждане до границата, наложена на последния, и от липсата на разрешение за пребиваване.

86. Жалбоподателите настояват, от друга страна, да им бъде възстановена платената от тях глоба в размер на 500 EUR и представят съответната разписка. Те претендират наред с това да им бъдат възстановени пътните разходи, направени от жалбоподателката при ходенето на свиждане на жалбоподателя по време на задържането му, изчислени на 600 EUR.

87. Правителството счита претенциите на жалбоподателите за прекомерни и неоснователни. То счита, че констатацията на нарушение би била достатъчно справедливо удовлетворение.

88. Що се отнася до сумите за възстановяване, претендирани на основание претърпени имуществени вреди, Съдът не вижда причинно-следствена връзка между наложената на жалбоподателя глоба и основанията, поради които Съдът по-горе констатира нарушение от Конвенцията. Що се отнася до исканите пътни разходи, Съдът отбелязва, че те не са установени с никакъв разходооправдателен документ. Ето защо Съдът отхвърля претенциите на жалбоподателите на това основание.

89. За сметка на това Съдът счита, че жалбоподателят е понесъл неимуществени вреди в резултат от констатираното нарушение на член 5 § 4 и че следва да му бъде присъдена сумата от 3 000 EUR на това основание.

Б. Разноски

90. Жалбоподателите претендират също така за сумата от 770 EUR за разходи за адвокат, направени пред вътрешните съдилища, и представят няколко договора, сключени с различни адвокати и касаещи заплащането на адвокатски хонорари на обща стойност 770 EUR. Те молят също така да получат 2 050 EUR за направените разноски във връзка с делото пред Съда. Представят договор за процесуално представителство и разбивка на отработените от техния адвокат часове на обща стойност 1 980 EUR – 33 часа при почасова ставка 60 EUR, както и фактура за пощенски разходи в размер на приблизително 12 EUR (23,80 BGN).

91. Правителството счита за прекомерни претенциите на жалбоподателите за разходи за адвокати, направени във връзка с производствата пред вътрешните съдилища. То смята също така, че претенциите, касаещи адвокатския хонорар за производството пред Съда, са прекомерни в сравнение със заплащаните в България тарифи.

92. Съгласно практиката на Съда всеки жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказал, че те са действително направени и необходими и са разумни по своя размер. В случая, като има предвид документите, с които разполага, и установената си практика, Съдът счита за разумна сумата от 770 EUR за съдебни разноски пред националните съдилища и я присъжда на жалбоподателя. Що се отнася до производството пред Съда, последният счита за разумна общата сума от 1 500 EUR и също я присъжда на жалбоподателя. Следователно общият размер на сумата, присъдена за разноски, възлиза на 2 270 EUR.

В. Лихва за забава

93. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

**ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:**

1. *Обявява* жалбата за допустима по отношение на оплакването по член 5 § 4 от Конвенцията и за недопустима по отношение на останалото;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията;

3. *Постановява*

а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в рамките на три месеца от датата, на която решението влезе в сила в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат обърнати в български лева по курса, приложим към датата на плащането им:

i) 3 000 EUR (три хиляди евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени, за неимуществени вреди;

ii) 2 270 EUR (две хиляди двеста и седемдесет евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени на жалбоподателя, за разноси;

б) след изтичане на горецитирания тримесечен срок до извършване на плащането ще бъде дължима обикновена лихва върху горната сума в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;

4. *Отхвърля* останалата част от претенцията за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 10 май 2012 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Фатош Арачи
Заместник-секретар

Лех Гарлицки
Председател